

RETROSPEKTIVA Kakvi su bili proteklih 365 dana na kazališnim daskama?

Kazališna 2018.: Solidna godina unatoč kontroverzama

Nove ravnatelje dobilo je i Hrvatsko narodno kazalište Ivana pl. Zajca u Rijeci, gdje je ravnateljicom Drame u travnju imenovana Renata Carola Gatica, dok je na mjesto ravnatelja Talijanske drame postavljen Giulio Settimo. Marcello Mottadelli od rujna je novi ravnatelj Opere HNK-a Zagreb, dok su Ivica Buljan i Leonard Jakovina potvrđeni na druge mandate kao ravnatelji Drame, odnosno, Baleta središnjeg nacionalnog teatra

ZAGREB » Kazališna godina koja je na izmaku ostat će upamćena po slučaju razrješenja Nataše Rajković s mjesta pomoćnice ravnatelja za kulturu Studentskog centra u Zagrebu, što je velik dio kulturnih krugova ocijenio potencijalno pogubnim za budućnost hrvatskog kazališta, koje se ipak može pohvaliti ne malim brojem pamtljivih ostvarenja u 2018., obilježenoj također brojnim gostovanjima istaknutih europskih i svjetskih imena unutar prostora kojim tradicionalno dominira institucionalni teatar.

Većina pripadnika umjetničkih i kulturnih krugova oštro je osudila odluku Sanacijske uprave SC-a na čelu sa sanacijskim upraviteljem Mirkom Bošnjakom donesenu početkom kolovoza o smjeni Nataše Rajković, proglasivši je protupravnom i zakonski neosnovanom, uz upozorenje kako će dokidanje programa Kulture promjene, koji je Rajković osmislila i oformila, imati široke reperkusije na zagrebačku ali i hrvatsku kulturno-umjetničku zajednicu.

Skupina umjetnika i kulturnih djelatnika na čelu s redateljem Miranom Kurpahićem uputila je otvoreno pismo premijeru Andreju Plenkoviću, te ministricama obrazovanja i kulture Blaženki Divjak i Nini Obuljen Koržinek, u kojemu su zatražili hitno poništenje takve odluke te istaknuli kako ona dovodi u pitanje funkcioniranje čitavog programa kulture SC-a, kao i realizacije kako budućih, tako i tekućih projekata.

Ured sanacijskog upravitelja SC-a Zagreb odgovorio je kako je odluka donijeta na temelju Statuta SC-a, a nakon isteka mandata Nataše Rajković te u skladu s mjerama predviđenim novim Pravilnikom o unutarnjem ustroju SC-a.

U 2018. došlo je do promjene i u vrhu zagrebačkog Gradskog ureda za kulturu, čijom je novom pročelnicom imenovana Ana Lederer.

Nove ravnatelje dobilo je i Hrvatsko narodno kazalište Ivana pl. Zajca u Rijeci, gdje je ravnateljicom Drame u travnju imenovana Renata Carola Gatica, dok je na mjesto ravnatelja Talijanske drame postavljen Giulio Settimo. Marcello Mottadelli od rujna je novi ravnatelj Opere HNK-a Zagreb, dok su Ivica Buljan i Leonard Ja-

Kritika je kao jedan od vrhunaca domaće kazališne umjetnosti koje je obilježilo 2018. proglasila predstavu Zagrebačkog kazališta mladih »Tit Andronik« redatelja Igora Vuka Torbice

kovina potvrđeni na druge mandate kao ravnatelji Drame, odnosno, Baleta središnjeg nacionalnog teatra.

Jakov Bilić od rujna je ravnatelj šibenskog HNK-a, u zagrebačkom Gradskom dramskom kazalištu Gavelli Dražen Ferencina u listopadu je zamijenio Borisa Svrtana na tome položaju, dok splitsko Gradsko vijeće tek mora potvrditi jednoglasnu odluku Kazališnog vijeća HNK-a Split da za novoga intendanta postavi Srećka Šestana.

Niz dojmljivih ostvarenja institucionalnih i nezavisnih kazališta

Prijepori oko kulturne politike i promjene vodstva nisu se, međutim, značajnije odrazili na repertoare, s nizom uspješnih ostvarenja u institucionalnim kazalištima ali i izvan njih, kako u glavnome gradu, tako i u Splitu, Rijeci i Osijeku.

U premijernom programu zagrebačkog HNK-a u protekloj se godini izdvaja inovativno čitanje drame Henrika Ibsena »Peer Gynt« u režiji Norvežanina Erika Ulfsbyja, klasič američke dramske literature »Mačka na vrućem limenom krovu« Tennessee Williamsa u režiji Paula Magellija, a godinu će tradicionalno zaključiti praižvedba domaće komada pisana posebno po narudžbi za to kazalište, velika ansambl predstava »Svaki tvoj rođendan« Mira Gavrana u režiji Renea Medveška.

Središnji nacionalni teatar na čelu s intendanticom Dubravkom Vrgoč nastavio

je s okretanjem novim neočekivanim naslovima i suvremenim čitanjima klasič, pa se tako može pohvaliti i sa značajnim koreografskim ostvarenjima u Baletu, gdje je postavljen »Metropolis« Jirija Bubeničeka po istoimenu kulturnom romanu i filmu, a posebnu je pozornost privukla baletna inscenacija romana »Smrt u Veneciji« Thomasa Manna u koreografiji, režiji, dramaturgiji i konceptu Valentine Turcu. U Operi, talijanski kazališni dvojac Stefano Ricci i Gianni Forte postavio je dojmljivo uprizorenje Puccinijeve »Turandot«.

Zagrebačko Satiričko kazalište Kerempuh pod vodstvom novog ravnatelja Romana Šuškovića-Stipanovića u 2018. ponovo se odlučilo staviti naglasak na tekstove i redatelje koji će rezonirati satiričnom oštricom te otvoreno i bez zadržke progovarati o sadašnjem trenutku. U siječnju je postavljen Pirandellov komad »Šest likova traži autora« u režiji Olivera Frlića, a u ožujku autorski projekt Bobe Jelčića »Govori glasnije!«. Tome valja pridodati praižvedbu nagradivnog romana Damira Karakaša »Blue Moon« u hvaljenoj režiji Borisa Liješevića.

Od zagrebačkih kazališta, u GDK Gavelli veću pozornost privukla je inscenacija slavnog filma Vinka Brešana »Kako je počeo rat na mom otoku«, koprodukcija s HNK-om Šibenik u režiji Dražena Ferencine, dok se u Kazalištu Komediji tražila karta više za predstavu »Opet on« redatelja Marka

Jurage, koja je Draženu Čučeku donijela Nagradu hrvatskog glumišta za najbolju glavnu mušku ulogu.

Kritika je kao jedan od vrhunaca domaće kazališne umjetnosti koje je obilježilo 2018. godinu gotovo jednoglasno proglasila predstavu Zagrebačkog kazališta mladih (ZKM) »Tit Andronik« redatelja Igora Vuka Torbice, za koju je dobio Nagradu hrvatskog glumišta za najbolje redateljsko dramsko ostvarenje a Rakan Rushaidat nagradu 33. Gavellinih večeri za najboljeg glumca.

Izvan institucija i izvan centra, svakako treba spomenuti i umjetničku organizaciju Točka na i, s projektom glumice Ane Vilenice »Duet za jednog«; novu premijeru imalo je i Kazalište Planet Art »Ljubavna pisma Staljinu«, a bogatu produkciju ostvario je i Zagrebački plesni centar (ZPC), te Teatar&TD koji je, među ostalim, premijerno prikazao plesne autorske projekte Saše Božića »Bolji život« i Ane Kreitmeyer »Sve četiri za jedno/Na rubu dodira i kaosa«, a godinu će završiti premijerom predstave »Zašto šutiš?« Lee Anastazije Flegler.

Zagreb je u godini koja je na izmaku dobio i novi nezavisni kazališni prostor, Scenu Exit Teatra Exit, gdje je svjetlo dana već ugledao čitav niz premijernih naslova, »Dvoje« Matka Raguz, »Eva Braun« Edvina Liverića, »Susret« Nine Mitrović, »Voliš li me?« Janeza Vajevca i »Baš ti baš tu« Brune Bebić, kao dokaz da Hrvatska ima raznolikost kazališnu pu-

bliku zainteresiranu za dogadjanje izvan mainstreama.

Pozornost je privuklo i u 2018. otvoreno Ludilište Luda kuća Renea Bitorajca i Branka Đurića Đure, koje se počinje profilirati kao središnji zagrebački hub za stand up komediju, kabaret i burlesku, dok sličan program, ali s manjim naglasakom na zabavljaštvo, ima Komedijini Jaz & Cabaret klub Kontesa.

Dogadjanje umjetnosti na festivalima i izvan centra

Umjetnost se u godini koja je na izmaku nije događala samo u glavnome gradu. Tako je najboljom predstavom 33. Gavellinih večeri proglašeno »Kroćenje goropadnice« HNK-a Split, dok je Ivan Plazibat nagraden za najbolju režiju.

Tradicionalno hvaljeni dramski ansambl riječkoga HNK-a pozornost je privukao mračnom dramom Georga Buchnera »Woyzeck« u redateljskom čitanju Anice Tomić, a u repertoaru HNK-a Ivana pl. Zajca izdvaja se i koprodukcijski projekt »I giganti della montagna (Gorski divovi)« Luigija Pirandella u režiji Paola Magellija, u kojoj glumci pet kazališta nacionalnih manjina iz pet europskih zemalja na sceni govore svojim jezicima. HNK Osijek praižveo je u studenome dramu »Emet« po istoimenoj noveli spisateljice Ivane Šojat i režiji Slovenca Same S. Streleca.

U prvoj godini mandata Dore Ruždjak Podolski na mjestu intendantice Dubro-

vačkih ljetnih igara (DLJI) festival se okrenuo suradnjama s umjetničkim kolektivima i mladim kazališnim umjetnicima, uz veći naglasak na mogućnosti ambijentalnog teatra i mitskih lokacija Igara, ne zaobilazeći suvremene kazališne, baletne i plesne produkcije, čime je, po mišljenju ministrice kulture Nine Obuljen Koržinek, vraćen na razinu profesionalnosti koja se očekuje od najvećeg nacionalnog festivala.

Nagradama Orlando 69. DLJI-a ovjencani su dramska umjetnica Nataša Kopeč i ruski pijanist Daniil Trifonov, dok je nagradu 64. Splitskog ljeta Judita ove godine dobila predstava HNK-a Split »Orestija«, redatelja Dejana Projkovskog. Dobitnici nagrade za svekoliko umjetničko djelovanje Hrvatskoga društva dramskih umjetnika (HDDU) u 2018. su glumac Mustafa Nadarević i sopranistica Blaženka Milić.

Odlazak istaknutih scenskih umjetnika

Kad je riječ o festivalskim događanjima, svakako treba spomenuti Festival svjetskog kazališta (FSK), koji je u zagrebački HNK pd 15. do 29. rujna doveo tri prestižna europske produkcije, teatar Campo iz Genta s predstavom »Five Easy Pieces« švicarskog redatelja Mila Raua, talijanski teatar Sardegna iz Cagliarija s predstavom »Macbettu« redatelja Alessandra Serre, te berlinski teatar Schaubuhne s predstavom »Richard III.« u režiji istaknutog njemačkog redatelja Thomasa Ostermeiera.

U protekloj godini hrvatsko je kazalište ostalo bez nekoliko istaknutih scenskih umjetnika; u siječnju je umro scenograf Željko Senecić, u srpnju nas je napustila najnagrađivanija hrvatska filmska, televizijska i kazališna glumica Marija Kohn, a u listopadu Ika Škormrlj, istaknuta kostimografkinja. U 2018. umrli su i kazališni redatelj Georgij Paro te glumac Božidar Smiljančić, kao i Zlatko Bourek, akademik, slikar, kipar, redatelj, scenograf, kostimograf te istaknuti crtač i karikaturist.

Nagrade Hrvatskog društva dramskih umjetnika za svekoliko umjetničko djelovanje dodijeljene su koncem studenoga u Zagrebu Mustafi Nadareviću za dramu i Blaženki Milić za operetu i mjuzikl. Nagrade Vladimir Nazor za najbolja umjetnička ostvarenja u Hrvatskoj ove su godine dodijeljene Draganu Despotu za životno djelo, te Reneu Medvešku za kazališnu umjetnost, za režiju predstave »Tko pjeva zlo ne misli« u HNK-u u Zagrebu. (Hina)